

REDAKSJON
Ann-Kristin Kjos
Ola Nafstad
Tora Saltnes
Marianne Vangsøy
Edel-Anita Westhagen

ANIMALIA AS
Lørenveien 38, Pb 396 Økern, 0513 Oslo
Telefon: 23 05 98 00
E-post: animalia@animalia.no
Opplag: 1 900
Foto forside: Animalia / Joachim Stensland Kristiansen
Trykk: Konsis (256190)
Dato: Oktober 2024
www.animalia.no

Innhold

Mårettet arbeid har bidratt til endringer i fettinnholdet i norsk kjøtt	5
Effektiv kjøttproduksjon kan kombineres med god kyllingvelferd	13
Hvordan kan vi fortsette å redusere metangassutslipp fra drøvtyggere?	21

01	Husdyrproduksjon	
1.1.	Storfe	32
1.2.	Gris	34
1.3.	Småfe	36
1.4.	Fjørfe	38
1.5.	Økologisk dyrehold	40
1.6.	Husdyr i verden	41

02	Dyrehelse	
2.1.	Storfe	42
2.2.	Gris	46
2.3.	Småfe	48
2.4.	Fjørfe	50
2.5.	Helsedata rapportert gjennom Dyrehelseportalen	50
2.6.	Antibiotikaforbruk i husdyrproduksjon	54
2.7.	Påvisninger av husdyrsykdommer på liste 1 og 2 basert på mistanker, eller gjennom myndighetenes og næringens kontroll- og overvåkingsprogrammer	57
2.8.	Forekomst og overvåking av prionsykdommer	60
2.9.	Resistensovervåking	61
2.10.	Forekomsten av smittsomme husdyrsykdommer i Europa	63
2.11.	Import av levende dyr	68

03	Mattrygghet	
3.1.	Hygienetrekke for skitne slaktedyr	70
3.2.	Salmonella	74
3.3.	Yersinia	76
3.4.	Shigatoksin-produserende E. coli (STEC)	76
3.5.	Listeria	77
3.6.	Campylobacter	78
3.7.	Toksoplasmose	79
3.8.	Creutzfeldt-Jacobs sykdom	79
3.9.	Tuberkulose	79

3.10.	Sammendrag av noen europeiske zoonosetall	80
3.11.	Kassasjon	82
3.12.	Restmengder av forbudte eller uønskede stoffer i kjøtt og levende dyr	83

04	Dyrevelferd	
4.1.	Dyrevelferdsprogrammer (DVP)	84
4.2.	Tap av storfe, sau, lam og geit på beite	90
4.3.	Død under transport og oppstalling	92
4.4.	Etisk regnskap	94
4.5.	Bedøving	94
4.6.	Avblødning og avliving	96
4.7.	Kursvirksomhet knyttet til dyrevelferd	96

05	Slakt, kjøtt- og eggkvalitet	
5.1.	Årsproduksjon av slakt i Norge	100
5.2.	Økologisk slakt og egg	103
5.3.	Klassifisering av slakt	104
5.4.	Slakteriene	114
5.5.	Slaktelinjer og anlegg	115
5.6.	Overvåking av fettkvalitet i svinekjøtt	118
5.7.	Ull, huder, skinn og andre tilleggsprodukter	119

06	Forbruk og holdningsundersøkelse	
6.1.	Kjøttforbruk	125
6.2.	Kjøtt og eggs bidrag til næringsstoffer i kostholdet	131
6.3.	Import og eksport av kjøtt og kjøttvarer	135
6.4.	Konsumprisindeks	138
6.5.	Holdningsundersøkelse	139

07	Bærekraft, miljø og klima	
7.1.	Jordbruksareal i Norge	146
7.2.	Beitebruk	148
7.3.	Biologisk mangfold og andre miljøformål	150
7.4.	Fôr til husdyr	151
7.5.	Selvforsyningsgrad	155
7.6.	Utslipp av klimagasser	156
7.7.	Matsvinn	159
7.8.	Plantevernmidler	160

Om Animalia

Animalia er Norges ledende fag- og utviklingsmiljø innen kjøtt- og eggproduksjon. Vi er en nøytral bransjeaktør som tilbyr norske bønder, hele den norske kjøtt- og eggbransjen og samfunnet forøvrig kunnskap og kompetanse gjennom husdyrkontroller og dyrehelse-tjenester, beredskap, driftskritiske fagsystemer, forsknings- og utviklingsprosjekter, e-læring og kursvirksomhet og allmenn kunnskapsformidling.

Visjon

Vi skaper lønnsomhet gjennom kunnskap.

Formål

Animalia skal bidra til økt verdiskaping, reduserte kostnader og høy tillit til norsk kjøtt- og eggproduksjon.

Forretningsidé

Kjøtt- og eggbransjens foretrukne leverandør for å styrke bærekraft og langsiktig konkurransekraft for bonde og bransje gjennom å levere kunnskapsbaserte, nyttige og kostnadseffektive tjenester.

Animalias verdier

Aktuell og løsningsorientert

Vi er nytenkende, fanger opp trender og faglige problemstillinger tidlig, oppdaterer oss fortløpende og omgjør vår kunnskap til praktisk nytte for våre eiere, samarbeidspartnere og kunder.

Kompetent og ærlig

Vi har høy faglig integritet, dokumenterer våre standpunkter og tilstreber åpenhet i all kommunikasjon.

Anerkjennende

Vi respekterer andres meninger og verdier og er tydelig i vår egen argumentasjon. Vi gir og tar imot tilbakemeldinger og deler kunnskap med kolleger, kunder og samarbeidspartnere.

Kjøttets tilstand 2024

Edel-Anita Westhagen
Administrerende direktør
edel.anita.westhagen@animalia.no

Kjøttets tilstand samler årlig en imponerende mengde data som gir et faktabasert bilde av endringer i norsk husdyrhold og kjøtt- og eggbransjen, et verdifullt verktøy for næring og myndigheter.

Dyrtiden i 2023 hadde innvirkning på forbruket av mat i Norge, og samtidig pågikk samfunnsdebatten om nye kostråd for fullt. Det røde kjøttet har vært under press fra flere kanter. Tallene viser at utviklingen i forbruk av rødt kjøtt har gått ned for andre år på rad, med 6,9 prosent fra 2022 til 2023. Samtidig diskuteres betydningen av økt selvforsyning og drøvtyggernes viktige rolle i bærekraftig forvaltning av miljø og landskap. Vår årlige holdnings- og tillitsundersøkelse viser at tilliten til norsk kjøtt- og fjørfebransje er stabilt høy, og at hele 59 prosent mener at produksjonen av kjøtt og egg bør øke, noe som er en signifikant økning fra 2023.

Arbeidet for å bevare og sikre norsk husdyrproduksjon er viktig for å oppnå høyere selvforsyningsgrad og styrke den generelle matberedskapen. De gode, rene og næringsrike animalske råvarene kjøtt og egg har en naturlig og viktig plass i kostholdet.

Animalias dyrevelferdsprogrammer er et felles tiltak for dokumentasjon og løpende forbedring av dyrevelferd. I desember 2023 ble dyrevelferdsprogrammet for sau innført. Med det er dyrevelferdsprogrammer innført for alle de største produksjonene i norsk husdyrnæring. Det er svært gledelig å se at programmene virker. I årets Kjøttets tilstand ser vi at flere velferdsindikatorer for ulike dyreslag viser en positiv utvikling.

Årets statistikk viser at den norske dyrehelsa fortsatt er stabilt god. Jeg er stolt over å se hvordan dyrehelsa systematisk overvåkes og ivaretas i Norge. Men tallene fra 2023 viser også at alvorlige husdyrsykdommer forekommer, noe som krever innsats fra helsetjenestene våre. Vi har gjennom 2023 blant annet hatt tilfeller av fugleinflensa i fjørfehold, fulgt opp storfetuberkulosesmitte i én storfebesetning og et større utbrudd av ringorm i Trøndelag. Nå i 2024 er det utbrudd av virussjukdommen blåtunge hos både sau og storfe.

Arbeid med mattrygghet har høy prioritet i Animalia. For å unngå at mennesker blir syke av mat, kreves innsats gjennom hele verdikjeden. Dessverre så vi en økning av andel slakt med hygienetrek i 2023. Næringen har derfor intensivert arbeidet for reinere slaktedyr. Det jobbes godt i samarbeid med bransjen. Dette løftet skal vi klare sammen!

Fagartiklene i denne utgaven av Kjøttets tilstand viser hvordan Animalia, i tett samarbeid med husdyrnæringa, arbeider med problemstillinger som stadig løftes fram i samfunnsdebatten.

- Kjøtt er en næringsrik matvare som bidrar til å dekke behov for sentrale næringsstoffer hos befolkningen. Men næringsinnholdet kan endre seg over tid gjennom endringer i husdyrproduksjonen. Fettinnholdet i norsk kjøtt er noe ganske annet i dag enn for 30-40 år siden.
- Noen stemmer roper nokså høyt om at effektiv husdyrbasert matproduksjon ikke kan være forenlig med god dyrevelferd. Vi mener at nettopp kyllingproduksjon i Norge viser at det er mulig. Dyrevelferd er et område hvor det alltid finnes forbedringsmuligheter. Det arbeides derfor hele tiden med å legge til rette for god velferd samtidig som hensyn til bærekraft og effektivitet også ivaretas.
- Landbruket og husdyrnæringa må ta sin del av ansvaret for å nå klimamålene. Metangassutslippene fra drøvtyggerne må reduseres ytterligere, noe næringa jobber målrettet med. Men her til lands er dette slett ikke noen snuoperasjon. Metangassutslippene per kilo produsert kjøtt og melk er kraftig redusert gjennom 120 år.

Takk til alle som har bidratt til Kjøttets tilstand 2024. I tillegg til den trykte utgaven du nå holder i hendene, lanserer vi i år digitalt tilgjengelig og nedlastbar statistikk på våre nettsider. Vi håper du som leser vil få god nytte av våre spennende fagartikler og den solide statistikken.

Mellom 2020 og 2023 tok Animalia initiativ til å analysere energi- og næringsstoffinnholdet i kjøtt fra storfe, svin og lam. Et utvalg av kylling, kyllingprodukter og egg ble analysert av Mattilsynet i 2016. Kylling og egg ble derfor ikke prioritert som del av disse prosjektene. De tre analyseprosjektene har vært gjennomført i samarbeid med Mattilsynet, Avdeling for ernæringsvitenskap ved Universitetet i Oslo (UiO), Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund (KLF), Nortura SA og Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK). De ulike aktørene i prosjektene har bidratt økonomisk.

Mål om redusert inntak av mettet fett

Storfe, lam og svin defineres som rødt kjøtt. Det norske forbruket av rødt kjøtt var omtrent 720 g rå vare per person i uka i 2023. Av dette utgjorde svin omtrent 37 prosent av det totale kjøttforbruket, storfe 26 prosent og lam omtrent seks prosent. Resten består av fjørfe, vilt og øvrige dyreslag.

I denne artikkelen trekkes særlig innholdet av fett i råvarene frem. Det har skjedd en rekke endringer i norsk husdyrproduksjon etter at analysene for svin, storfe og lam sist ble gjennomført på 1990- og 2000-tallet. Fettinnholdet i kjøtt er interessant i et folkehelseperspektiv ettersom reduksjon av mettet fett er et viktig mål fra både helsemyndighetene og bransjens side.

Den siste kostholdsundersøkelsen blant voksne i Norge, Norkost 3, ble gjennomført i 2010. Den viser at 20 prosent av fettene i norsk kosthold kommer fra kjøtt og kjøttprodukter og at denne matvaregruppen bidrar med omtrent 20 prosent av det mettede fettene i kostholdet. Anbefalingen fra Helsedirektoratet er at inntaket av mettet fett bør ligge under 10 energiprosent (E%). Ifølge data fra Helsedirektoratet, har inntaket av mettet fett i befolkningen ligget mellom 14 og 16 E% siden 1980. I 2022 var inntaket av mettet fett 14 E%.

Bransjen har i mange år jobbet målrettet med blant annet å redusere innholdet av mettet fett i kjøttprodukter gjennom *Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold*, som er en avtale mellom helsemyndighetene og matbransjen.

Klar retning mot magrere slakt

For norsk husdyrnæring er det viktig å ha en husdyrpopulasjon med god helse og som gir næringsrike og sunne produkter. I tillegg er økonomisk utbytte av stor betydning for næringen. Da EUROP ble innført som felles klassifiseringssystem for storfe og småfe for hele den norske kjøttbransjen i 1996, ble det mulig å styre avlen på en mer systematisk måte. I norsk svineproduksjon har det vært et målrettet avlsarbeid knyttet til å produsere magrere svinekjøtt.

Lavere fettinnhold som avlsmål

Et gjennomgående funn i de nye analysene er lavere fettinnhold sammenlignet med tidligere analyser. Avl er en hovedforklaring på dette. Sentrale avlsmål i alle produksjoner er mer kjøtt og mindre fett, høyere tilvekst og lavere fôrforbruk. Dette er avlsmål som direkte eller indirekte trekker i retning av lavere fettinnhold i slaktene. Gode målemetoder for fettinnholdet i slakt, som spekkmåling av svin og EUROP-

klassifiseringssystemet for storfe og småfe, legger til rette for effektiv avl for mindre fett og mer muskulatur.

Høyere tilvekst betyr i neste omgang lavere alder ved slakting, forutsatt at slaktevekten holdes konstant. Dyr som slaktes ved en lavere alder har generelt avsatt mindre fett og relativt mer muskulatur. Det er energikrevende å avsette fett. Derfor vil avl for lavt fôrforbruk også indirekte kunne bidra til mindre fett.

Disse generelle sammenhengene forklarer endringene som har skjedd i fettinnholdet i lammekjøttet og delvis svinekjøttet. Men i svineproduksjon har det, parallelt med avl for en generelt magrere gris med mindre spekk, også blitt avlet for mer intramuskulært fett for å bidra til et saftig svinekjøtt med god spisekvalitet. Dette forklarer for eksempel det noe høyere fettinnholdet i flatbiff, ytrefilet og indrefilet sammenlignet med tidligere analyser.

Fettinnholdet i storfekjøttet har hatt en annen utvikling enn for lam og svin, til tross for at avlsmålet også her har vært mindre fett. Tilpasninger til markedsituasjonen for storfekjøtt har overskygget effekten av avlsarbeidet.

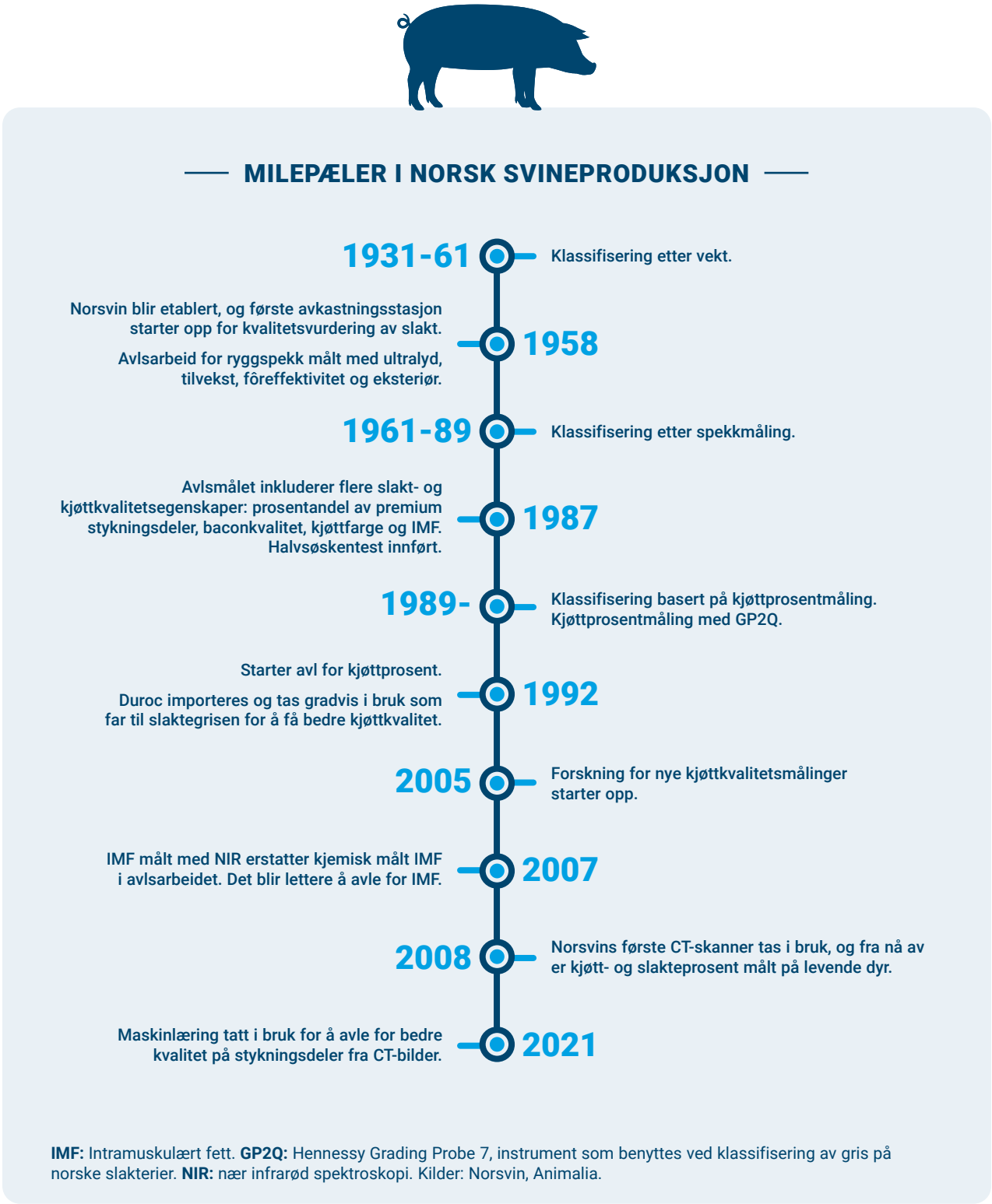
Fallende etterspørsel etter melk kombinert med høyere melkeproduksjon per ku har redusert behovet for melkekyr, og det har blitt født langt færre kalver i melkekupopulasjonen. Økningen i antall ammekyr har ikke fullt ut kompensert for denne nedgangen i antall melkekyr. Det har derfor i lange perioder vært mangel på kalver og underskudd på norsk storfekjøtt. For å redusere noe av dette underskuddet, har slaktevektene generelt økt, og slakteriene har premiert tunge slakt for å sikre tilgangen på storfekjøtt. Siden 1996 har gjennomsnittlig slaktevekt økt betydelig, noe som har gitt slakt med høyere fettinnhold.

Grundige beregninger for å sammenlikne innhold

I analyseprosjektene har en rekke stykningsdeler og kjøttsorteringer fra de ulike husdyrslagene blitt analysert. For å beregne endringer i fettinnholdet, er det tatt utgangspunkt i sammenliknbare stykningsdeler i tidligere versjoner av Matvaretabellen. Det er beregnet hvor stor andel hver stykningsdel utgjør av et slakt. På den måten er det mulig å estimere hva den enkelte stykningsdelen bidrar med av fett. Eksempelvis vil endringer av fettinnholdet i sideflesk, som utgjør omtrent 14 prosent av slakteutbyttet på svin, ha større innvirkning på totalinnholdet av fett og fettsyrer enn endringer i indrefilet, som kun utgjør under 2 prosent.

Data for andeler av ulike stykningsdeler per slakt er hentet fra Animalias pilotanlegg som utfører forsøksskjæring og har store mengder data fra skjæring og analyser over mange år.

Utvalget av svin, storfe og lam er basert på Animalias slaktestatistikk som er innrapportert fra samtlige norske slakterier. 10-12 individer av hvert husdyrslag ble valgt, og utvalget samsvarer godt med landsgjennomsnittet for det respektive året når det gjelder vekt, klassifiseringsdata, kjøttprosent, rase og alder.

Svin

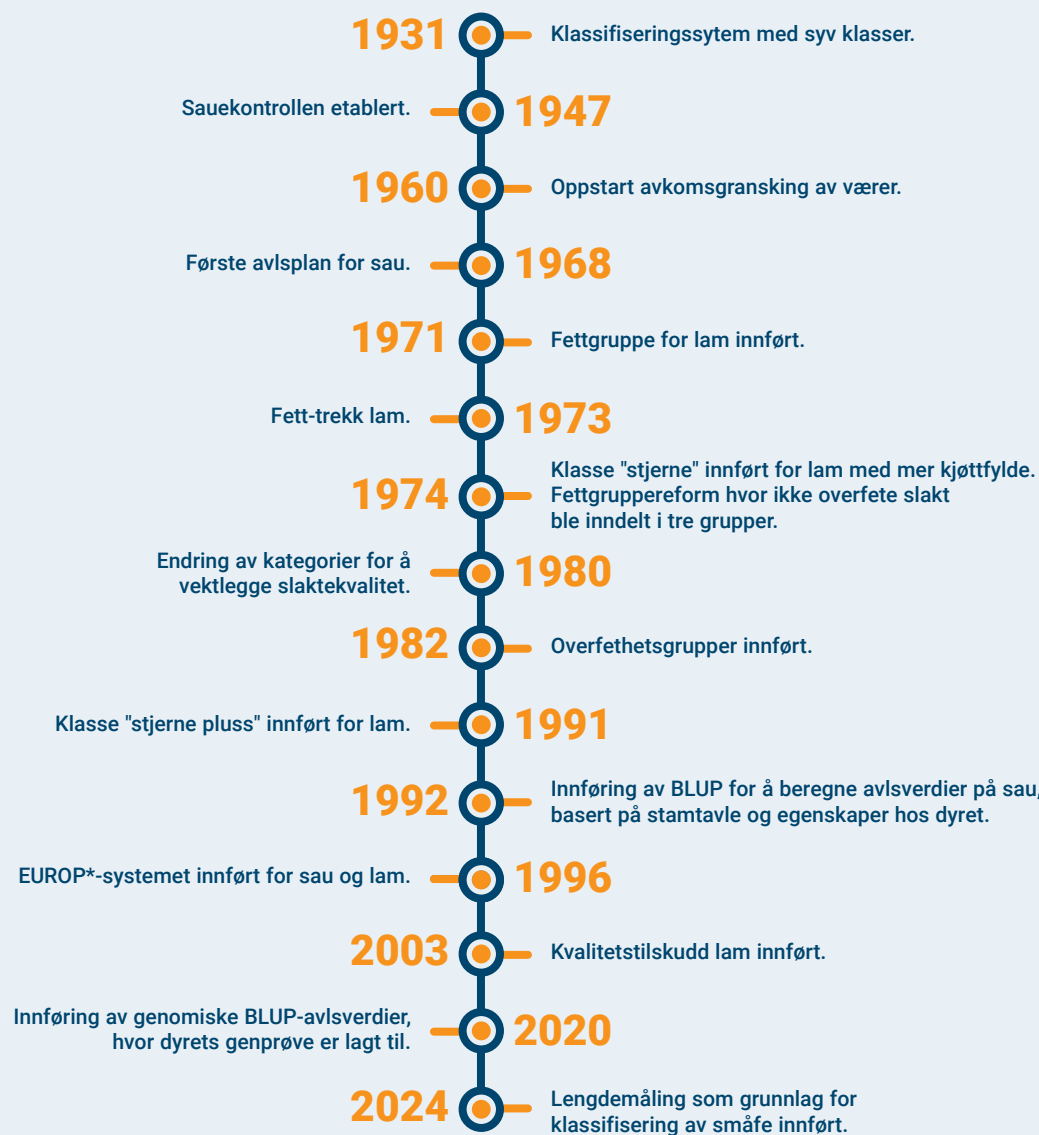
Matvaretabellens tidligere verdier for svinekjøtt stammet hovedsakelig fra analyseprosjekter gjennomført i 1991 og 2009. Innholdet av enkelte fettsyrer ble ikke analysert, men beregnet basert på innhold av fett i andre stykningsdeler.

Skjæremønsteret for svin har endret seg lite siden 2009. I alt var det seks stykningsdeler som kunne sammenliknes for gamle og nye verdier i Matvaretabellen: indre- og ytrefilet, flatbiff, utbeinet nakke, mørbrad og sideflesk. Totalt utgjør disse omtrent 35 prosent av slakteutbyttet for svin.

For de seks sammenliknbare stykningsdelene, har det totale fettinnholdet gått ned med 7 prosent. Mens det har vært en økning i det totale fettinnholdet i magre stykningsdeler som flatbiff, ytrefilet og indrefilet, har det vært en reduksjon i innholdet i de fetere stykningsdelene som sideflesk og utbeinet nakke. Innholdet av mettet fett er redusert med 9 prosent sammenliknet med de tidligere verdiene. Innholdet av enumettet fett er tilnærmet likt, mens innholdet av flerumettet fett er redusert med 18 prosent.

MILEPÆLER I NORSK SMÅFEPRODUKSJON

* Se faktaboks. **BLUP**: Best linear unbiased prediction. Kilder: Norsk Sau og Geit; Animalia.

Lam

Matvaretabellens tidligere verdier for lammekjøtt stammet fra analyseprosjekter fra 1995 og 2009. Enkelte fettsyrer ble ikke analysert, men innholdet ble beregnet basert på fettinnholdet i andre stykningsdeler.

Det var i alt åtte sammenliknbare stykningsdeler for lam i Matvaretabellen: bogstek, flatbiff, fårikålkjøtt, indre- og ytrefilet, mørbrad, lårstek og sadel. Disse utgjør omtrent 80 prosent av slakteutbyttet for lam.

Fettinnholdet i de åtte stykningsdelene er betydelig endret sammenliknet med tidligere. Totalt fettinnhold er redusert med 27 prosent. Dette skyldes et lavere fettinnhold i fårikålkjøtt, etterfulgt av sadel, lårstek og bogstek. Fårikålkjøtt utgjør omtrent 40 prosent av slakteutbyttet på lam. Mettet fett var redusert med 21 prosent, mens reduksjonen i enumettet fett var på 22 prosent og 29 prosent i flerumettet fett.

Endringer i lammeproduksjonen bidrar til mindre fett

Siden 1990-tallet har det skjedd endringer i sau- og lammepopulasjonen som følge av det løpende avlsarbeidet og delvis også på grunn av endringer i rasefordelingen. Andelen Norsk kvit sau (NKS) og rasene som inngikk i NKS har gått noe tilbake. Data fra Saukontrollen, hvor omtrent 50 prosent av lam i Norge er registrert, viser at dagens slaktealder er redusert med ca. 15 dager sammenliknet med slaktealder i 2000. Samtidig har slaktevekt økt med 0,6 kg i samme periode. Skjæremønsteret på lam er lite endret siden 1990-tallet, men etterspørselen etter biffer og fileter har økt. I tillegg har lamme-deig (kjøttsortering <20 % fett) kommet inn som et nytt produkt tilgjengelig for forbruker.

Fettinnholdet i husdyr har endret seg

Prosjektene bekrefter at målrettet arbeid i norsk husdyrproduksjon har en effekt på fettinnholdet i norsk kjøtt. Resultatene viser at det har skjedd til dels betydelige endringer i innholdet av fettsyresammensetningen i kjøtt fra svin, storfe og lam. Dette gjør at råvarene som går til foredlingsindustrien har oppdatert fettinnhold som igjen vil ligge til grunn i videre foredling til ulike kjøttprodukter. Dette har betydning for arbeidet med å redusere innholdet av mettet fett i kostholdet. Det har særlig betydning for bidraget av fett og mettet fett fra svin, som er det kjøttslaget med høyest forbruk i norsk kosthold. I norsk storfeproduksjon kan endringer i avlsmål bidra til at voksne NRF-kyr ikke lenger øker i vekt slik man har sett de siste tiårene.

Husdyrnæringens arbeid har endret sammensetningen i en rekke kjøttårvarer i riktig retning. Næringen må hele tiden balansere flere forhold. Dyrenes fysiologiske behov skal dekkes og dyrevelferden må ivaretas, samtidig med at næringsinnhold, spisekvalitet og smak må møte forbrukerens behov og preferanser.

EUROP

EUROP er et felles europeisk system for klassifisering av slakt. Grunnidéen i et klassifiseringssystem er å gi hvert enkelt slakt en rett kvalitetsvurdering på grunnlag av fordelingen mellom kjøtt, fett og bein i slakteskrotten. Det innebærer å vurdere hvert slakt ut fra en 15-trinns skala for kjøttfylde fra P- til E+ og en 15-trinns skala for fettinnhold fra 1- til 5+.

I EUROP-systemet er E den høyeste klassifisering og står for «eksepsjonell muskelutvikling», mens P gis slakt med dårligst muskelutvikling. Hver hovedgruppe deles inn i tre, E-, E og E+. Fettgrupper deles inn i fem hovedgrupper fra 1 til 5. 1 beskriver et slakt uten fettovertrekk, mens 5 beskriver et slakt der hele slaktet er dekket av et tykt fettlag. Hver hovedgruppe deles inn i tre fettgrupper, 1-,1 og 1+.

Forfattere

Karianne Spetaas Henriksen
karianne.henriksen@animalia.no

Karianne Spetaas Henriksen er klinisk ernæringsfysiolog med mastergrad i klinisk ernæring fra Universitet i Oslo. Hun har vært ansatt i Animalia siden september 2018 og jobber som fagsjef ernæring. Hun er spesielt opptatt av å undersøke og formidle kunnskap om kjøtt og eggs plass i kostholdet.

Kilder:

Næringsstoffanalyser av storfekjøtt 2020-2022, Animalia

Næringsstoffanalyser av lam 2022-2023, Animalia

Næringsstoffanalyser av svin 2022-2023, Animalia

Analyser av lam, storfe og svin. Norsk kjøtt 1995

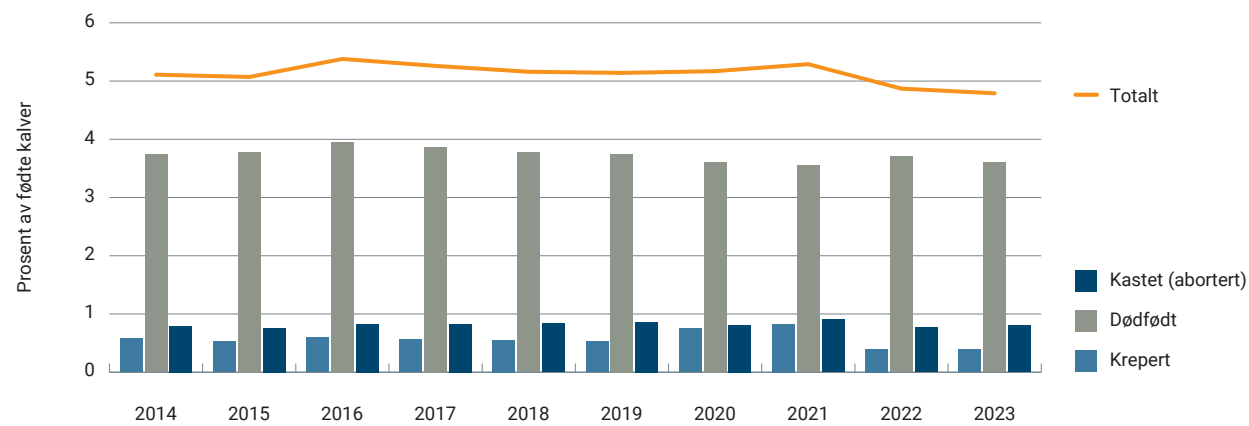
Analyser av svinekjøtt.
Opplysningskontoret for egg og kjøtt 2009

Analyser av lam og storfe.
Opplysningskontoret for egg og kjøtt. 2009

Utviklingen i norsk kosthold, Helsedirektoratet 2023

Klassifiseringsstatistikk, animalia.no

Figur 2.1.d. Kalvedødelighet, prosent av fødte kalver i kombinert melk- og kjøttproduksjon

Kilde: TINE Rådgiving og Medlem.

Definisjoner:

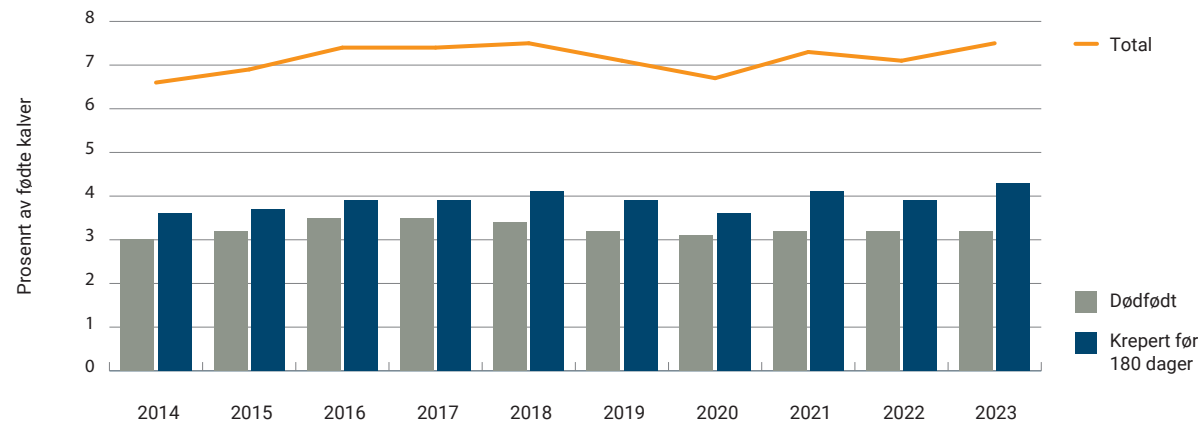
Kastet (abortert): Ku kalvet mer enn 20 dager før termin, og kalven var dødfødt.

Dødfødt: Kalv død ved fødsel, eller dør i løpet av de første 24 timer.

Krepert: Kalv født levende, men dør senere enn 24 timer etter fødsel og før første kontroll.

Første kontroll vil i gjennomsnitt være to uker etter fødsel.

Figur 2.1.e. Kalvedødelighet, prosent av fødte kalver i spesialisert kjøttproduksjon

Kilde: Animalia, Storfekjøttkontrollen Årsmelding 2023.

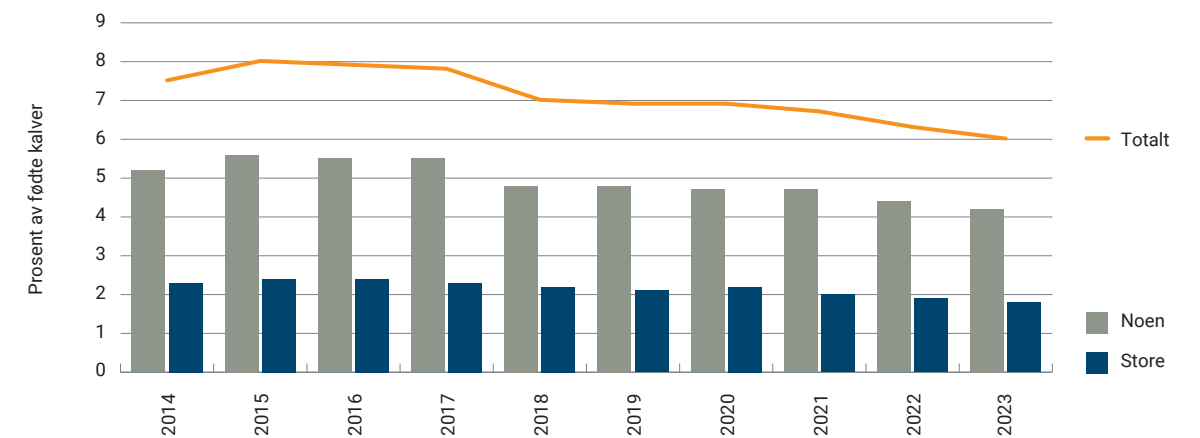
Definisjoner:

Dødfødt: Kalv død ved fødsel, eller dør i løpet av de første 24 timer.

Krepert før 180 dager: Sum av kreperte (døde før merking) og selvdøde, mistet eller nødslaktet før 180 dager.

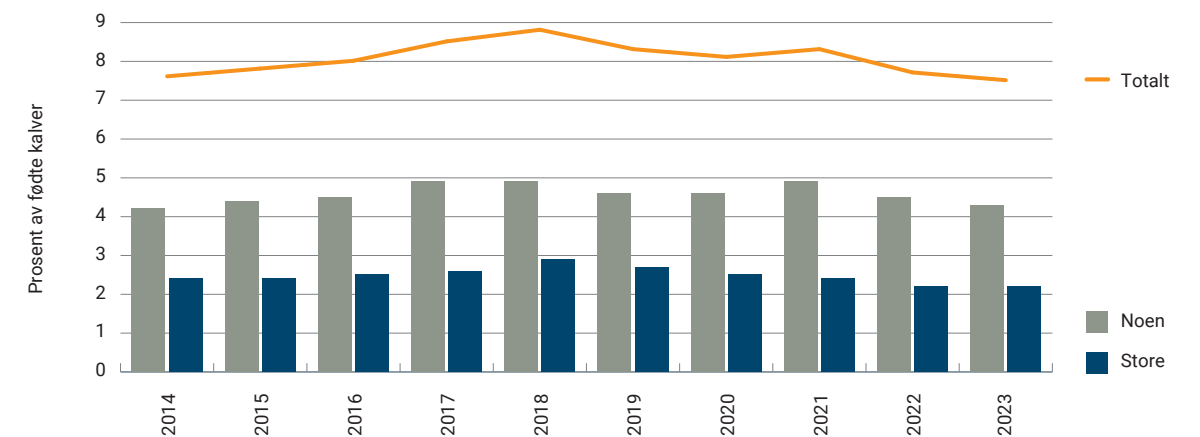
Merk forskjell i definisjon i forhold til figur 2.1.d., Kukontrollen (TINE).

Figur 2.1.f. Kalvingsvansker melkeku, prosentandel kalvinger med noen eller store vansker

Kilde: TINE Rådgiving og Medlem.

Figur 2.1.g. Kalvingsvansker, kjøttfe, prosent kalvinger med noen eller store vansker

Kilde: Animalia, Storfekjøttkontrollen Årsmelding 2023.

Definisjoner:

Noen: Hjelp som sannsynligvis øker kalvens sjanse for å overleve og være livskraftig (kua trenger fødselshjelp, men det skyldes enkel feilstilling hos kalv eller litt stor kalv).

Store: Vanskelig fødsel og hjelp er helt påkrevd. Veterinær må tilkalles eller jekk må brukes (kua trenger fødselshjelp på grunn av feilstilling eller veldig stor kalv).

Tabell 2.10.2. Rapporterte tilfeller av storfesykdommer												
		Bovín anaplasmose	Bovín babesiose	Bovín genital campylobacteriose	BSE	Bovín virus diare (BVD)	Enzootisk bovin leukose	Hemorragisk septikemi	IBR/IPV	Lumpy skin disease (LSD)	Theileriose	Trikomoniasis
Norden	Danmark											
	Finland											
	Island											
	Norge inkl. Svalbard											
	Sverige											
Vest-Europa	Belgia											
	Frankrike											
	Irland											
	Italia											
	Nederland											
	Portugal											
	Spania											
	Storbritannia											
	Sveits											
	Tyskland											
	Østerike											
Øst-Europa	Albania											
	Belarus											
	Bosnia-Hercegovina											
	Bulgaria											
	Estland											
	Georgia											
	Hellas											
	Kroatia											
	Kypros											
	Latvia											
	Litauen											
	Polen											
	Romania											
	Russland											
	Serbia											
	Slovakia											
	Slovenia											
	Tsjekkia											
	Tyrkia											
	Ukraina											
	Ungarn											

Landet har rapportert at sykdommen ikke er påvist de siste 3 årene.
Sykdommen er rapportert de siste 3 årene.
Sykdommen er rapportert i 2023.
Ikke tilgjengelig informasjon de siste 3 årene.
Vær oppmerksom på at grønne felter ikke innebærer at det gjeldende landet har fristatus etter WOAHS retningslinjer for sykdommen, men at forekomst ikke er rapportert til dyrehelsemyndighetene de siste 3 årene. Grønne felter for Norge betyr at disse sykdommene ikke er påvist i Norge etter 2019. Bovin tuberculose kan ramme flere dyrearter, forekomst er vist i figur tabell 2.10.1.
Kilde: World Organisation for Animal Health (WOAH). <https://wahis.woah.org/#/dashboards/country-or-disease-dashboard>.

Tabell 2.10.3. Rapporterte tilfeller av småfesykdommer									
		CAE	Smittsom melkemangel	Smittsom caprin pleuropneumoni	Smittsom abort	Mædi-visna	Ovine epididymitt (Brucella ovis)	Salmonella Abortusovis	Skrapesyke
Norden	Danmark								
	Finland								
	Island								
	Norge inkl. Svalbard								
	Sverige								
Vest-Europa	Belgia								
	Frankrike								
	Irland								
	Italia								
	Nederland								
	Portugal								
	Spania								
	Storbritannia								
	Sveits								
	Tyskland								
	Østerike								
Øst-Europa	Albania								
	Belarus								
	Bosnia-Hercegovina								
	Bulgaria								
	Estland								
	Georgia								
	Hellas								
	Kroatia								
	Kypros								
	Latvia								
	Litauen								
	Polen								
	Romania								
	Russland								
	Serbia								
	Slovakia								
	Slovenia								
	Tsjekkia								
	Tyrkia								
	Ukraina								
	Ungarn								

Landet har rapportert at sykdommen ikke er påvist de siste 3 årene.
Sykdommen er rapportert de siste 3 årene.
Sykdommen er rapportert i 2023.
Ikke tilgjengelig informasjon de siste 3 årene.
Vær oppmerksom på at grønne felter ikke innebærer at det gjeldende landet har fristatus etter WOAHS retningslinjer for sykdommen, men at forekomst ikke er rapportert til dyrehelsemyndighetene de siste 3 årene. Grønne felter for Norge betyr at disse sykdommene ikke er påvist i Norge etter 2019.
Kilde: World Organisation for Animal Health (WOAH). <https://wahis.woah.org/#/dashboards/country-or-disease-dashboard>.

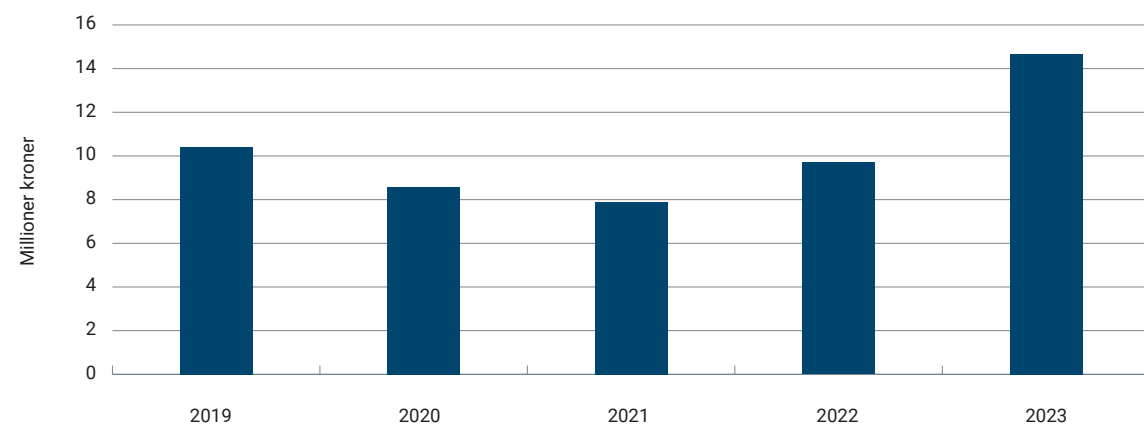
Tabell 2.10.4. Rapporterte tilfeller av svinesykdommer							
		Afrikansk svinepest (tamsvin)	Afrikansk svinepest (villsvin)	Klassisk svinepest	Cysticerkose	PRRS	Smittsom gastroenteritt
Norden	Danmark						
	Finland						
	Island						
	Norge inkl. Svalbard						
	Sverige						
Vest-Europa	Belgia						
	Frankrike						
	Irland						
	Italia						
	Nederland						
	Portugal						
	Spania						
	Storbritannia						
	Sveits						
	Tyskland						
	Østerike						
Øst-Europa	Albania						
	Belarus						
	Bosnia-Hercegovina						
	Bulgaria						
	Estland						
	Georgia						
	Hellas						
	Kroatia						
	Kypros						
	Latvia						
	Litauen						
	Polen						
	Romania						
	Russland						
	Serbia						
	Slovakia						
	Slovenia						
	Tsjekkia						
	Tyrkia						
	Ukraina						
	Ungarn						

Landet har rapportert at sykdommen ikke er påvist de siste 3 årene.
Sykdommen er rapportert de siste 3 årene.
Sykdommen er rapportert i 2023.
Ikke tilgjengelig informasjon de siste 3 årene.
Vær oppmerksom på at grønne felter ikke innebærer at det gjeldende landet har fristatus etter WOAHs retningslinjer for sykdommen, men at forekomst ikke er rapportert til dyrehelsemyndighetene de siste 3 årene. Grønne felter for Norge betyr at disse sykdommene ikke er påvist i Norge etter 2019.
Kilde: World Organisation for Animal Health (WOAH). <https://wahis.woah.org/#/dashboards/country-or-disease-dashboard>.

Tabell 2.10.5. Rapporterte tilfeller av fjørfesykdommer												
		Hønskolera (Aviaer pas- teurellose)	Høypatogen fugleinfluensa (HPAI)	Infeksjons bronkitt (IB)	Infeksjons lar- yngotrakeitt (LT)	Mycoplasma gallisepticum	Mycoplasma synoviae	Salmonella Gallinarum	Salmonella Pullorum	Lavpatogen fugleinfluensa (LPAI)	Newcastle sykdom (ND)	Kalkun rhinotrakeitt (TRT)
Norden	Danmark											
	Finland											
	Island											
	Norge inkl. Svalbard											
	Sverige											
Vest-Europa	Belgia											
	Frankrike											
	Irland											
	Italia											
	Nederland											
	Portugal											
	Spania											
	Storbritannia											
	Sveits											
	Tyskland											
	Østerike											
Øst-Europa	Albania											
	Belarus											
	Bosnia-Hercegovina											
	Bulgaria											
	Estland											
	Georgia											
	Hellas											
	Kroatia											
	Kypros											
	Latvia											
	Litauen											
	Polen											
	Romania											
	Russland											
	Serbia											
	Slovakia											
	Slovenia											
	Tsjekkia											
	Tyrkia											
	Ukraina											
	Ungarn											

Landet har rapportert at sykdommen ikke er påvist de siste 3 årene.
Sykdommen er rapportert de siste 3 årene.
Sykdommen er rapportert i 2023.
Ikke tilgjengelig informasjon de siste 3 årene.
Vær oppmerksom på at grønne felter ikke innebærer at det gjeldende landet har fristatus etter WOAHs retningslinjer for sykdommen, men at forekomst ikke er rapportert til dyrehelsemyndighetene de siste 3 årene. Grønne felter for Norge betyr at disse sykdommene ikke er påvist i Norge etter 2019.
Kilde: World Organisation for Animal Health (WOAH). <https://wahis.woah.org/#/dashboards/country-or-disease-dashboard>.

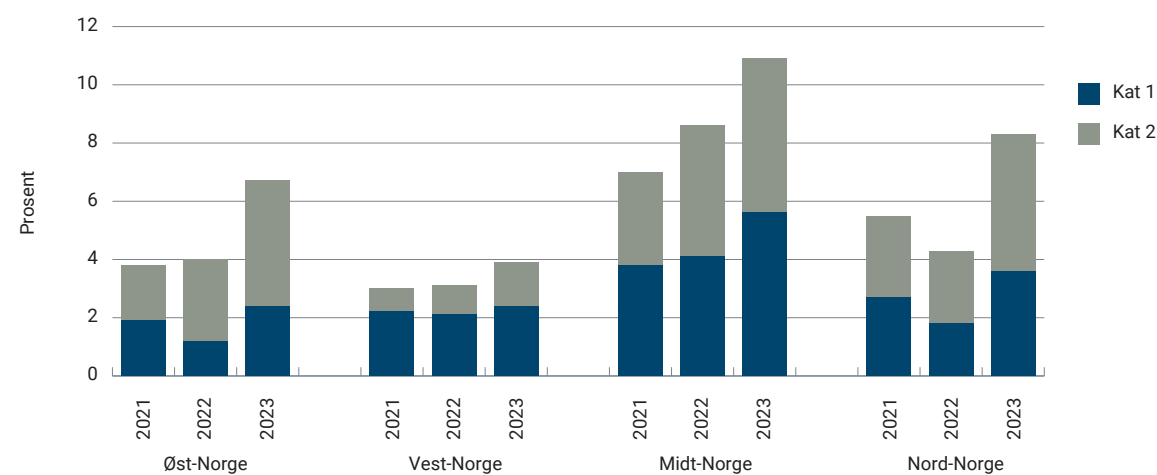
Figur 3.1.c. Kjøttprodusentenes tap ved levering av skitne storfe

Kilde: Animalia.

Totalt tap for storfekjøttprodusentene på grunn av hygienetrekking har gått opp i 2023 i forhold til 2022. Dette skyldes det økte antallet slakt med hygienetrekking.

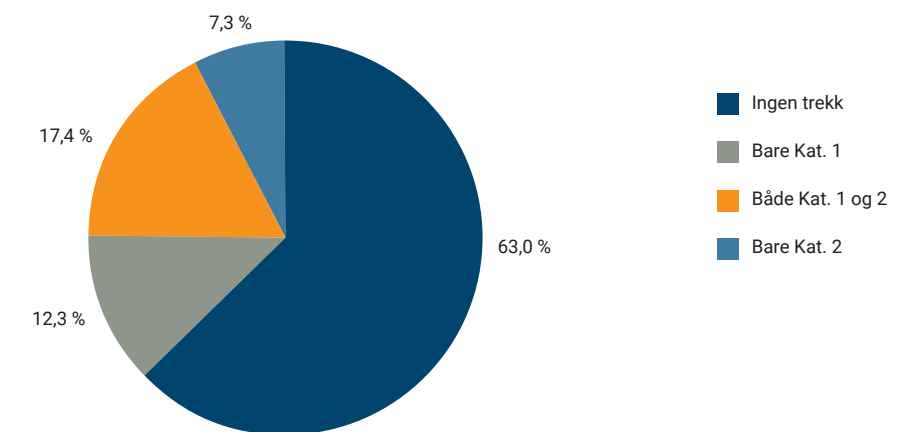
Figur 3.1.d. Andel storfe med hygienetrekking fordelt på landsdel

Kilde: Animalia.

De regionale forskjellene er, som tidligere, ganske markante også i 2023. Noe skyldes ulike klimatiske forhold, og noe skyldes fordeling mellom melke- og kjøttproduksjon. Ulike driftsformer og tilgang på enkelte tilleggsfôrtyper og strø spiller også inn. Alle regionene hadde økning i andel trekk sammenlignet med 2022.

Figur 3.1.e. Andel storfeprodusenter med trekk i ulike kategorier i 2023

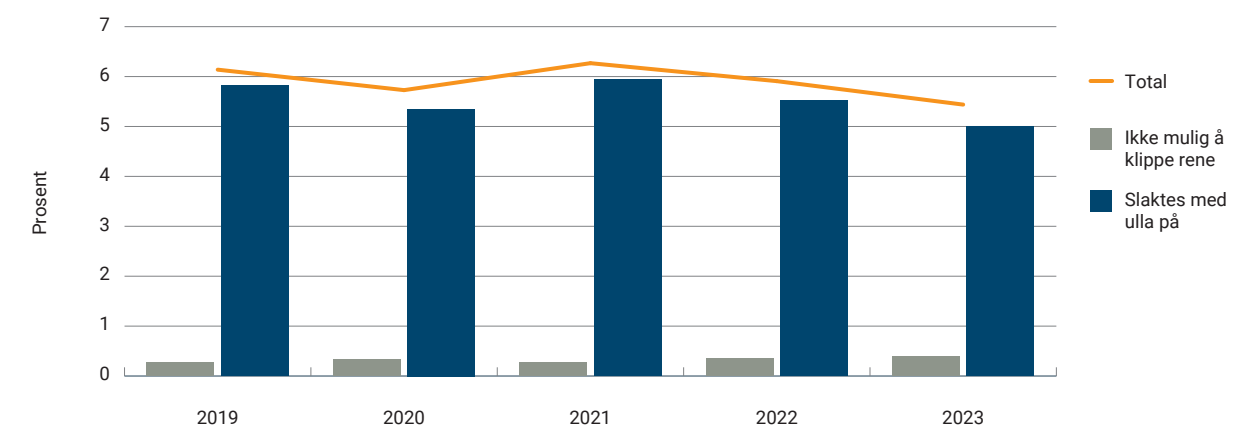

Kilde: Animalia.

Ifølge tall fra slakteriene har 63 prosent av storfeprodusentene levert kun rene slaktedyr i 2023. Det er en stor nedgang fra 2022, da andelen var 70 prosent. Av de produsentene som har fått trekk for skitne slaktedyr, har 37 prosent fått kun ett slakt i kategori 1 eller 2. Omkring 2 prosent av alle leverandørene kan synes å ha større problem med skitne slaktedyr ved levering. Disse leverer 10 eller flere slakt årlig med hygienetrekking. Det høyest registrerte trekket til én produsent i 2023 er 121 600 kr.

I over ti år har vi sett en sammenheng mellom besetningsstørrelse og hygienetrekking. Deles besetningene i to grupper, de uten hygienetrekking og de med hygienetrekking, så er trenden at de med hygienetrekking leverer i gjennomsnitt dobbelt så mange slaktedyr totalt som de uten.

Figur 3.1.f. Andel småfe med hygienetrekking

Kilde: Animalia.

For småfe var det i 2023 ingen endring i andelen slakt som ikke var mulig å klippe rene i forhold til året før. Dyr som slaktes med ulla på, for å ta vare på pelsen, hadde en jevn økning fram til 2018, da det nådde en foreløpig topp på 73 500 slakt. I 2023 ble det slaktet 55 065 småfe med ulla på. Andelen slakt med hygienetrekking gikk samlet sett ned med 0,7 prosent i 2023.

